

Instytut Pamięci Narodowej

[https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/202104,Anna-Plonska-Rowerem-przez-swiat-Z-Polski-do-Indii-i-Afryki.ht
ml](https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/202104,Anna-Plonska-Rowerem-przez-swiat-Z-Polski-do-Indii-i-Afryki.html)
26.02.2026, 20:23

Anna Płońska: Rowerem przez świat. Z Polski do Indii i Afryki

W 1895 r. pojawiło się pierwsze polskie pismo skierowane do miłośników rowerów. W II RP, na łamach ówczesnych gazet, Polacy mogli śledzić samotną rowerową podróż Kazimierza Nowaka przez kontynent afrykański. Międzynarodowe wojaże polskich cyklistów nie zostały przerwane nawet przez horror II wojny światowej – w Indiach powstała wówczas nawet polska wypożyczalnia tych pojazdów.

03.06.2026

[Afryka](#) [Indie](#) [Sport](#)

„Poruszanie się pieszo, na rowerze [...] dało mi możliwość omijania dróg turystycznych, będących pewnego rodzaju wystawą, na której znajdzie się tylko to, czym wystawca pragnie przybyśza oczarować. [...] Widziałem Afrykę, która mimo wielu dzieł napisanych o niej, jest lądem prawie zupełnie nieznanym [...]”

- tymi słowami Kazimierz Nowak opisał swoją rowerową podróż po Czarnym Lądzie.

Przypadający 3 czerwca Światowy Dzień Roweru został ustanowiony przez Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych 12 kwietnia 2018 r. Stanowi to dobrą okazję do przybliżenia obrazu tego jednoślada, nie tylko jako pojazdu wykorzystywanego do aktywnego spędzania wolnego czasu czy do bicia rekordów w różnorodnych wyścigach, ale także inspirującego człowieka do przełamywania jego wewnętrznych barier, poszerzania horyzontów i spełniania marzeń.

Początki polskiego kolarstwa

Dzisiejszą podróż rozpoczniemy w roku 1867 – wówczas we Lwowie powstało Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”, którego celem było rozbudzanie ducha narodowego poprzez rozwijanie tężyzny fizycznej i moralnej.

Członkowie „Sokoła” swoją działalnością przyczyniali się do popularyzacji sportu oraz do powstawania klubów sportowych. W myśl zapisów statutowych promowane były m.in. dyscypliny sportowe olimpijskie, ćwiczenia gimnastyczne, szermierka oraz kolarstwo.

W tym miejscu warto podkreślić, iż w 1895 r. ukazał się pierwszy numer czasopisma zatytułowanego „Koło: pismo fachowe poświęcone sportowi kołowemu: organ Lwowskiego Klubu Cyklistów”. Jego redaktorem był popularyzator kolarstwa Kazimierz Hemerling, który stał na czele oddziału kolarskiego Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” we Lwowie oraz był współautorem „Podręcznika dla kolarzy” (wyd. we Lwowie w 1894 r.). Zadaniem wspomnianej gazety było przygotowywanie sprawozdań z wycieczek i wyścigów, przybliżanie terminologii sportu kołowego czy publikowanie relacji z różnorodnych wydarzeń sportowych.

Inna Afryka

Ze zniewolonego Lwowa ruszamy ku Niepodległej. W II RP, na łamach ówczesnych gazet, Polacy mogli śledzić samotną rowerową podróż Kazimierza Nowaka, który na jednośladowie przemierzał kontynent afrykański. Podróżnik był nie tylko zapalonym cyklistą, ale również fotografem, korespondentem i, co istotne, uznawany jest za pioniera współczesnego reportażu.

Kazimierz Nowak urodził się 11 stycznia 1897 r. w Stryju. Już w wieku 15 lat podjął decyzję o pierwszej samodzielnej wyprawie. Jej celem stał się Watykan. Po zakończeniu I wojny światowej przeprowadził się do Poznania, gdzie podjął się pracy biurowej, założył rodzinę i rozwijał pasję rowerową. Dzięki niej, później, gdy stracił zatrudnienie, był w stanie utrzymać rodzinę.

W 1925 r., Kazimierz Nowak postanowił wyjechać z Polski i zarabiać jako korespondent prasowy. Na rowerze przemierzył m.in. Węgry, Austrię, Włochy, Belgię, Grecję, Turcję oraz Trypolitanie. Kłopoty zdrowotne zmusiły Nowaka do powrotu do Ojczyzny z ostatniego z wymienionych zakątków świata.

Udało mu się zrealizować marzenie o podróży przez Czarny Ląd. Słynna wyprawa rowerowa rozpoczęła się 4 listopada 1931 r. w Boruszynie. Stąd ruszył do Poznania, a następnie pociągiem do Rzymu. Z Wiecznego Miasta Kazimierz Nowak pojechał rowerem w stronę Neapolu, skąd statkiem przepłynął Morze Śródziemne. 26 listopada 1931 r. stanął ponownie na Czarnym Lądzie.

Trasa Kazimierza Nowaka wiodła z Trypolisu ku Przylądkowi Igielnemu. Podczas samotnej podróży nie omieszkął zejść do tubylczych wiosek (m.in. Watussi, Pigmejów, Hotentotów). Swoje zapiski z wyprawy przysyłał do żony, która przekazywała je do redakcji gazet. Za otrzymane honoraria mogła utrzymać rodzinę i przysyłać paczki z niezbędnymi materiałami dla męża. 30 kwietnia 1934 r. Kazimierz Nowak dotarł do obranego celu wędrówki. Z końcem 1936 r. wrócił do Polski.

Wyczyn Nowaka nie przeszedł bez echa. W Ojczyźnie wygłaszał liczne prelekcje o podróży, m.in. na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Niestety częste nawroty malarii i wynikające z niej powikłania doprowadziły do śmierci podróżnika. Zmarł 13 października 1937 r. – nie zdołał zrealizować kolejnego pomysłu, aby na rowerze przemierzyć Azję Południowo-Wschodnią i Indie.

► [Czytaj całość na portalu przystanekhistoria.pl](http://przystanekhistoria.pl)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Sport

Artykuł